

субкультури робить негативний вплив на особистість і групи засуджених. Прийняті в ній цінності і стандарти поведінки вступають у протиріччя з нормами і моделями взаємодії формальної організації.

У межах змісту субкультури змінюється суб'єктивна привабливість заходів виправного впливу. Наприклад, вчинення протиправних вчинків у стінах виховної колонії, яке тягне такий засіб дисциплінарного впливу, як поміщення в дисциплінарний ізолятор, піднімає престиж особистості неповнолітнього засудженого в очах асоціальної групи.

Навпаки, сприяння адміністрації або участь в органах самоврядування збільшує ризик стати об'єктом глузувань і переслідувань. Нерідко це автоматично призводить до падіння статусу з усіма наслідками.

Цілком зрозуміло, що в результаті подібної трансформації групової свідомості в мікросоціальної середовищі консервуються злочинні цінності і стандарти, спрямовані на нейтралізацію виховних заходів. З функціональної точки зору, охоронне по суті і криміногенне по орієнтації, вплив субкультури виявляється настільки сильним, що включення у злочинну діяльність стає цілком реальним фактом навіть після звільнення з місць ізоляції.

Міжгрупові відносини впливають на систему уявлень і поглядів засуджених. Це свідчить про те, що фактори ізоляції сприяють інтеграції в групи і збільшують залежність засудженого. Чим важливіше для вихованця група і вище займаний в ній статус, тим менш самостійним він стає у виборі індивідуальної лінії поведінки.

Таким чином, знаючи найбільш важливе для засудженого групове членство, можна передбачити характеристики його поведінки в різних ситуаціях. Цей важливий момент необхідно враховувати психологові при плануванні індивідуально-орієнтованого впливу.

Як видається, що одним з найважливіших напрямків профілактики правопорушень у виховних колоніях є роз'єднання неформальних груп, виховання, так званої, самодостатньої особистості через розвиток вольової саморегуляції неповнолітніх засуджених.

ОСОБЛИВОСТІ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Давлет-Горєєва Л.В. , слухач магістратури НАВС

Якщо розглядати особливості віктимологічної профілактики серед неповнолітніх, то можна сказати про те, що вони впливають зі специфіки самого її об'єкта. Тому необхідно проаналізувати ці особливості, виходячи з теоретичних засад віктимології. Основним фактором віктимності неповнолітніх є їх вік. У свою чергу, дана віктимність обумовлена двома чинниками: 1) незавершеністю

формування особи у біологічному плані, а відтак неспроможністю дати фізичну відсіч злочинним посяганням; 2) незавершеністю формування особи у соціальному плані, а відтак нездатністю адекватно оцінювати обстановку, що веде до більшої вірогідності потрапити в криміногенну ситуацію як жертву злочину.

Враховуючи особливості неповнолітніх, основними суб'єктами віктимологічної профілактики для них є такі інститути соціалізації, як сім'я і школа. Нижче наведений перелік головних заходів, які мають здійснювати батьки та педагоги для зниження рівня віктимності своїх дітей: 1) догляд за нормальним розвитком дитини з метою раннього виявлення психічних чи фізичних вад; 2) правильне загальне та статеве виховання, формування культури спілкування; 3) прищеплення дитині навичок поведінки в нестандартних, у тому числі віктимологічних, ситуаціях; 4) закладення основ правових знань.

Шкода, що нашому пересічному громадянину властива низька правова культура. Саме тому важлива роль у підвищенні віктимологічної грамотності населення належить правоохоронним органам і передусім працівникам міліції. Але їхні можливості у цій сфері обмежені. Хоч органи внутрішніх справ мають у своєму розпорядженні багатий статистичний матеріал та достатній кадровий потенціал для розробки науково обґрунтованих рекомендацій, проте вони, на жаль, не завжди можуть довести їх до широкого загалу. Для реалізації цього завдання потрібно налагодити активну агітаційно-роз'яснювальну роботу. Основними питаннями, що визначають її зміст, є: 1) виявлення стандартних віктимологічних ситуацій; 2) розробка пропозицій, як їх уникнути; 3) вироблення лінії поведінки підлітка, коли він потрапить у віктимологічну ситуацію.

У цьому плані вже існує певний досвід. Так, спеціалісти дослідили такі стандартні віктимологічні ситуації з участю неповнолітніх: - дитина одна вдома; - дитина одна на вулиці; - дитина загубилася; - дитина піддається насильству; - дитина стикається з маніяком; - дитина у чужому автомобілі; - дитина, захоплена в заручники.

Віктимологічна профілактика серед неповнолітніх може здійснюватися шляхом реалізації таких заходів:

- пропаганда правових знань через ознайомлення читацької та глядацької аудиторії з основними правами та обов'язками громадян, роз'яснення кримінально-правових понять (крайня необхідність, необхідна оборона, затримання злочинця) тощо;

- привернення уваги до питань, пов'язаних із винністю самого потерпілого, тобто такої поведінки жертви, коли вона створює умови, що сприяють злочині;

- виступи через засоби масової інформації спеціалістів - юристів, психологів, педагогів з практичними рекомендаціями, як уберегти себе від злочинних посягань;

- оперативне інформування населення про кримінальну ситуацію у регіоні з метою упередження можливих злочинних зазіхань;
- висвітлення в засобах масової інформації антигромадської діяльності неформальних підліткових угруповань та пропаганда альтернативних їм організацій;
- роз'яснення батькам, що їхня поведінка є взірцем для дитини, і найкраща профілактика - це їх особистий приклад правильного поведіння.

Ми звикли вважати, що навчити дітей тих чи інших правил захисту можна лише за допомогою багаторазових тренувань. Але, як показує практика, це далеко не так. Наші діти навчаються у нас навіть тоді, коли ми абсолютно впевнені, що вони зайняті своєю справою і не помічають нічого навколо. Тому віктимологічна самопрофілактика батьків - дієва "школа виживання" для їх дітей в екстремальних ситуаціях.

На жаль, віктимологічна профілактика злочинів ще не набула широкого поширення у нашій країні. У деяких районах Києва такі рекомендації розповсюджували дільничні інспектори міліції у вигляді "пам'яток" для мешканців міста. Заходи віктимологічної профілактики мають розроблятися з урахуванням специфіки місцевої кримінальної ситуації і через засоби масової інформації доводиться до відома населення.

ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сидорук А.В., слухач магістратури ННІПФПСМ НАВС

У вітчизняній кримінології попередження злочинності (профілактика) розглядається як соціальна система, цілісний процес, що включає загальносоціальне та спеціально-кримінологічне попередження. На загальносоціальному рівні віктимологічне попередження злочинів здійснюється за рахунок заходів економічного, політичного, ідеологічного, організаційного, правового характеру, що не мають спеціальним призначенням боротьбу із злочинністю і профілактику злочинів. Однак ці заходи (в перспективі) об'єктивно забезпечують створення умов, що знижують ризик вчинення злочинів, усуваючи криміногенні і віктимогенні чинники. Спеціально-кримінологічне попередження злочинів включає заходи, безпосередньо спрямовані на вирішення профілактичних завдань. У сфері застосування цих заходів потрапляють не тільки злочинці та особи, від яких можна реально очікувати скоєння злочинів, а й жертви (що відбулися і потенційні), а також обстановка, в якій вони формуються в цій своїй якості і в кінцевому рахунку, проявляються (або можуть проявитися) як дійові особи ситуацій злочинів. Ця